

Ο Άγιος Νεκτάριος και η Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου (Μέρος 1)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στο Αρχείο της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου ανευρέθησαν 11 ανέκδοτες επιστολές του Αγίου Νεκταρίου Κεφαλά Μητροπολίτου Πενταπόλεως του λαοφιλούς Αγίου της Αίγινας.

Στο άρθρο αυτό θα παρουσιάσουμε αυτές τις επιστολές. Θερμές ευχαριστίες εκφράζω και την ευγνωμοσύνη μου προς α) τον πανοσιολογιώτατο καθηγούμενο της Ι.Μ. Βατοπεδίου, Αρχιμανδρίτη Εφραίμ, β) το σεβαστό γέροντα της Ι.Μ.Β. Ιωσήφ μοναχό, από τους οποίους είχα την ευλογία να δημοσιεύσω τις επιστολές, και γ) τον αιδεσιμολογιώτατο πρωτοπρεσβύτερο π. Θεόδωρο Ζήση, καθηγητή της Θεολογικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) για τη συμβολή και καθοδήγηση του.

Κατά το δεκατετραετές διάστημα (1894-1907) κατά το οποίο ο Άγιος Νεκτάριος διετέλεσε διευθυντής της Ριζαρείου Σχολής έγραψε και εξέδωσε ένα μεγάλο αριθμό από τις αξιόλογες εργασίες του. Για την έκδοση των συγγραμμάτων του απαιτείτο μεγάλο χρηματικό ποσό το οποίο ο Άγιος δεν είχε.

ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε τη στροφή του Αγίου προς τα μοναστήρια για οικονομική υποστήριξη της συγγραφικής του εργασίας υπέρ της Εκκλησίας και του πληρώματος αυτής (Επιστολή 9η).

Ο Άγιος έκτος από τη Ιερά Μονή Βατοπεδίου είχε αλληλογραφία και μ' άλλες Μονές του Αγίου Όρους. Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο.

Εραστής του μοναχικού βίου, είχε ενταχθεί στο 27ο έτος της ηλικίας του σε μοναστική αδελφότητα. Και παρόλο που μετά από τριετία άφησε το χώρο της μοναστικής ζωής και της απερίσπαστης εντρύφησης στην εν Χριστώ ζωή, για να εργασθεί στους κόλπους της Εκκλησίας, παρέμεινε γνήσιος εραστής του μοναχικού βίου μεταδίδοντας την ευσέβεια του στους άλλους με τη διδασκαλία και το παράδειγμα του.

Έτσι δικαιολογείται η στροφή του αυτή.

Οι 11 επιστολές που δημοσιεύουμε είναι ημερομηνίας 3 Ιουλίου 1900 (η 1η επιστολή) μέχρι 30 Ιουνίου 1906 (η 11η -τελευταία- επιστολή)· και απευθύνονται προς τους επιτρόπους της Ιερά Μονή Βατοπεδίου.

Ο Άγιος ζητά την οικονομική υποστήριξη από τη Μονή αρχικά για την έκδοση του έργου του «Χριστολογία» και αργότερα για την έκδοση του έργου του «Η αθανασία της ψυχής και τα Ιερά Μνημόσυνα».

Φαίνεται ότι η Ιερά Μονή Βατοπεδίου είχε την οικονομική άνεση· γι' αυτό πρόθυμα και σύντομα ανταποκρίθηκε στην αίτηση του Αγίου για την έκδοση και των δύο έργων.

Ο Άγιος αδιαλείπτως ευχαριστεί την Ιερά Μονή Βατοπεδίου για την εκ μέρους της υποστήριξη, η οποία όχι μόνο εκφράζει τη φιλία και την υπόληψη της προς το πρόσωπο του Αγίου αλλά και τα αγαθά και φιλόμουσα συναισθήματα της, τα οποία εκδηλώνει συχνά και με πολλούς τρόπους για την υποστήριξη της Ιεράς μας Θεολογίας και της Ελληνικής Παιδείας (Επιστολή 3η).

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΙΕΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΘΟΥ

Η συγγραφή και έκδοση εργασιών από τον Άγιο εκπλήρωνε τον ένθεο πόθο του να ενδυναμώσει πνευματικά το πλήρωμα της Εκκλησίας.

Η πολλή αμάθεια που μάστιζε το λαό και τον κλήρο καθώς και η έλλειψη βιβλίων κατά την εποχή του δεν μπορούσαν να περάσουν απαρατήρητα από τον Άγιο.

Τον έθλιβε πραγματικά η διαπίστωση ότι το πλήρωμα της Εκκλησίας έπασχε - «Η γενική σχεδόν διασάλευσις των πεποιθήσεων των αποπλανηθέντων υπό της καινής απάτης...» (Επιστολή 7η).

Γι' αυτό ο θεόσοφος Ιεράρχης ως «αληθώς εργάτης της αρετής» παρέδωσε στην Εκκλησία μια ογκωδέστατη συγγραφική εργασία ως εκπλήρωση του Ιερού του πόθου να εργάζεται «υπέρ των αδελφών και υπέρ της δόξης του Θεού» (Επιστολή 11η).

Η θεολογική του παραγωγή χαρακτηρίζει τον Άγιο ως συνεχιστή της ελληνικής πατερικής παραδόσεως.

Επίσης η ίδια χαρακτηρίζεται από την πρωτοτυπία για την εκλογή των θεμάτων, πολλά από τα οποία όχι μόνο για πρώτη φορά πραγματεύθηκε ο Άγιος, αλλά και μεταξύ πολλών δεν βρήκε καν μέχρι τώρα το συνεχιστή της σχετικής έρευνας. (Μπρατσιώτης, Καθ. Παν., «Ο Άγιος Νεκτάριος Κεφαλάς», Ι.Μ. έκδοση. 1985, σελ. 241).

Στις εκδιδόμενες επιστολές, σχετικά με το θέμα αυτό παρατηρούμε τα εξής:

- Ο Άγιος χαρακτηρίζει το έργο του σπουδαίο και ωφέλιμο (έπ. 1)· επίσης ως «θεοφιλή εργασία» (Επιστολή 9η)
- Υποστηρίζει με το έργο του την Θεολογία και την Ελληνική Παιδεία (Επιστολή 3η)
- Κινούμενος από θρησκευτικό ζήλο επιδιώκει με την έκδοση των έργων του να στηρίξει τις διασαλευθείσες πεποιθήσεις των πιστών, διδάσκοντας αυτούς τις αγνοούμενες αλήθειες της Αγίας μας Εκκλησίας (Επιστολή 7η).
- Με την ενίσχυση του Κυρίου δεν κουράζεται να γράφει και να δημοσιεύει. Η ευχαρίστηση ότι εργάζεται για την Εκκλησία και για τη δόξα του Θεού, είναι η μεγαλύτερη του αμοιβή (Επιστολή 11η).

Το κείμενο των ανέκδοτων επιστολών είναι το εξής:

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 1

τη 3 Ιουλίου 1900

Προς τους Οσιωτάτους Επιτρόπους της Ιεράς και Σεβασμίας

Μονής του Βατοπεδίου εις Άγιον Όρος

Μετά τον εν Χριστώ αδελφικόν ασπασμόν λαμβάνω το θάρρος να απευθύνω προς την υμετέραν αδελφικήν αγάπην παράκλησίν τινα προς υποστήριξιν έργου μου τινος, ούτινος εγκλείστως αποστέλλω πίνακα του περιεχομένου, εν ω αναγράφεται άπασα η του βιβλίου ύλη και καταφαίνεται η μεγάλη αυτού σπουδαιότης και η μεγάλη ωφέλεια η προκύψουσα εκ της διαδόσεως αυτού.

Η υμετέρα Ιερά Μονή ευπορούσα συν Θεώ Αγίω και αείποτε προθύμως υποστηρίζουσα ομοίων αγαθών έργων την εκτύπωσιν και διάδοσιν, ευελπιστώ ότι θέλει αποδεχθή ευμενώς και την εμήν αίτησιν και θέλει υποστηρίξει την εκτύπωσιν έργου τοσούτον σπουδαίου και ωφελίμου.

Επί τη πεποιθήσει ταύτη εμμένων ευχαριστώ εκ προοιμίων τη Σεβαστή Ιερά Μονή του Βατοπεδίου και διατελώ προς Θεόν ευχέτης διάπυρος

† ο Πενταπόλεως Νεκτάριος

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ Α.΄

Περί του θείου χαρακτήρος και του απολυτρωτικού έργου του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού.

Κεφάλαιον Α.΄

Περί του Σωτήρος και λυτρωτού του ανθρωπίνου γένους. Περί του Υιού του ανθρώπου· ότι ο Ι.Χ. εστίν η οδός, η αλήθεια και η ζωή. Ότι το όνομα, Υιός ανθρώπου, εστί το όνομα, δι ου ευηγγελίσθη η ανθρωπότης τον μέλλοντα Σωτήρα και λυτρωτήν. Περί της προσδοκίας των εθνών.

Ότι της προσεγγίσεως του πληρώματος του χρόνου της πληρώσεως της προσδοκίας των εθνών, και περί των σημείων των μηνυόντων την έλευσιν του μέλλοντος λυτρωτού.

Περί του πληρώματος του χρόνου και της εμφανιζομένης απολύτου ανάγκης της ελεύσεως του λυτρωτού της ανθρωπότητος.

Κεφάλαιον Β.΄

Περί αιωνίου ζωής και ότι αυτή εύρηται εν τη επιγνώσει της αποκαλυφθείσης αληθείας.

Ότι ο πόθος της αιώνιου ζωής, ων έμφυτος, εστίν αληθής. Ότι ο άνθρωπος επεζήτησεν αείποτε την αιώνιον ζωήν.

Κεφάλαιον Γ.΄

Περί της ελεύσεως του Σωτήρος και των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων αυτού.

- 1) Ότι επληρώθη ο διακαής του ανθρώπου πόθος.
- 2) Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Σωτήρος του πληρούντος τους πόθους της καρδιάς του γινώσκοντος αυτόν.

Κεφάλαιον Δ.΄

Περί της αναγκαιότητος της εις Χριστόν Ιησούν τον Υιόν του Θεού πίστεως.

- 1) Ότι ουδείς επιγινώσκει τον Υιόν ειμή ο Πατήρ· ουδέ τον Πατέρα τις επιγινώσκει ειμή ο Υιός και ω εάν βούληται ο Υιός αποκαλύψαι (Ματθ. ια΄, 27).
- 2) Ότι η πίστις προς τον Υιόν του Θεού και η γνώσις Αυτού καθιστά ημίν γνωστόν τον Θεόν Πατέρα και χαρίζεται ημίν την αιώνιον ζωήν και αναδεικνύει ημάς τέκνα Θεού κατά χάριν διά της υϊοθεσίας της διά Ιησού Χριστού γενομένης (Εφεσ. α΄, 5).
- 3) Ότι η αιώνιος ζωή εύρηται εν τη πίστει προς τον Σωτήρα Ιησούν Χριστόν.

Κεφάλαιον Ε.΄

Η φωτεινότης της χριστιανικής πίστεως.

Μαρτυρίαι της φωτεινότητος της χριστιανικής πίστεως.

Ανάπτυξις των μαρτυριών της φωτεινότητος της χριστιανικής πίστεως.

- 1) Ότι η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή.
- 2) Η εις Χριστόν πίστις ως οδηγός προς γνώσιν, ως πίστις λογική, είναι φωτεινή.
- 3) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι αναπτύσσει θερμήν αγάπην προς το περιεχόμενον της πίστεως του πιστεύοντος εις Αυτόν.

- 4) Η προς τον Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι τίκτει την ελπίδα προς τον Θεόν.
- 5) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι κοσμεῖ τον πιστόν μετά χαρίσματος του Αγίου Πνεύματος.
- 6) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι φέρει τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος.
- 7) Η φωτεινότης της χριστιανικής πίστεως μαρτυρουμένη εκ της διαπλαστικής αυτής δυνάμεως.
- 8) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτιστική, διότι το φως αυτής ἐκκέχυται εν ταῖς Ἀγίαις Γραφαῖς και διαυγάζει τους εσκοτισμένους οφθαλμούς της διανοίας.
- 9) Η πίστις των χριστιανῶν είναι φωτεινή και φωτιστική, διότι μεταδίδωσι τῷ πιστῷ ἠθικὴν ζωὴν και φιλόσοφον λογισμόν.
- 10) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι είναι αποκαλυπτική και επιβλητική. Η των εθνῶν Εκκλησία ἐστὶ τρανόν μαρτύριον της φωτιστικής και αποκαλυπτικής αυτής δυνάμεως.
- 11) Η φωτεινότης της χριστιανικής πίστεως μαρτυρουμένη εκ της δυνάμεως του Τιμίου Σταυροῦ.
- 12) Η φωτεινότης της χριστιανικής πίστεως μαρτυρουμένη εκ της Αναστάσεως του Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ και του Αποστολικοῦ ἔργου.
- 13) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι κατίσχυσε.
- 14) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή, διότι ἡ Ἱστορία μαρτυρεῖ την φωτεινότητα αυτής.
- 15) Η εις Χριστόν πίστις είναι φωτεινή και φωτιστική, διότι πληροφορεῖ τον νουν και πείθει την καρδίαν ἡ φωτεινότης και ἡ φωτιστική αυτής δύναμις μαρτυρεῖται ὑπὸ των Ἱερῶν Γραφῶν της Παλαιᾶς Διαθήκης.
- 16) Η φωτεινότης της χριστιανικής πίστεως μαρτυρουμένη εκ της ταχείας διαδόσεως του χριστιανισμοῦ εν ὅλῳ τῷ τότε γνωστῷ κόσμῳ. Ἱστορικοὶ μαρτυρίαι.

Κεφάλαιον ΣΤ.΄

Περὶ τοῦ θεοῦ χαρακτηρὸς και τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κεφάλαιον Ζ.΄

Περί του θείου χαρακτήρος του Σωτήρος ημών Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκ των ἱερῶν Γραφῶν.

- 1) Προφητεῖαι περὶ του χαρακτήρος του Μεσαίου.
- 2) Χωρία του ἱεροῦ Ευαγγελίου δεικνύοντα τον χαρακτήρα του Μεσσίου οἷον περιέγραψαν οἱ προφῆται.
- 3) Προφητεῖαι περὶ των παθῶν, του θανάτου, της ενταφής και της Αναστάσεως του Μεσσίου.
- 4) Ὅτι ο του Μεσσίου θάνατος ἐστὶ ἐξιλασμός και διαλλαγή.

Κεφάλαιον Η.΄

Περί της θειότητος της χριστιανικῆς πίστεως.

Κεφάλαιον Θ.΄

Περί του λόγου της αθετήσεως των θαυμάτων.

- 1) Ὅτι ἡ ἀγνοία του Θεοῦ και του ἀνθρώπου ἐστὶν ο λόγος της αθετήσεως των θαυμάτων.
- 2) Ὅτι ἡ ἐννοία του Θεοῦ ὡς ἀπολύτου δυντος υποστηρίζει την ἐν τῷ κόσμῳ ἀποκάλυψιν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.
- 3) Ὅτι ἡ ἀγαθότης του Θεοῦ βούλεται την ἀποκάλυψιν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.
- 4) Περί της σχέσεως του Θεοῦ πρὸς τον ἄνθρωπον ἰδίως.
- 5) Περί του τρόπου, καθ' ὃν πραγματοποιεῖται ἡ θεία ἀποκάλυψις.

Κεφάλαιον Ι.΄

Ὅτι ἐκ μόνης της εἰς Χριστὸν πίστεως ἡ αἰώνιος ζωὴ και οὐκ ἐξ ἔργων νόμου.

- 1) Ὅτι ο νόμος ἐγένετο παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν.
- 2) Ὅτι ο Θεὸς και τὰ ἔθνη ἐποδηγέτησεν εἰς ἐπίγνωσιν της ἀληθείας.
- 3) Ὅτι ο Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ἐκεῖνος, ὃν ἔγραψε Μωσὴς και οἱ Προφῆται.

Κεφάλαιον ΙΑ.΄

- 1) Περί του αιτηθέντος μεγάλου σημείου, δί ου εμαρτυρήθη η θεότης του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού.
- 2) Ο θείος χαρακτήρ του Σωτήρος Χριστού μαρτυρούμενος από του απολυτρωτικού έργου αυτού.

Κεφάλαιον ΙΒ.΄

Περί του έργου της αποστολής του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Περί της Άποκαλύψεως του Θεού εν τω κόσμω.

Κεφάλαιον Α.΄

Η Αποκάλυψις του Θεού εν τω κόσμω μαρτυρουμένη εκ της πληρώσεως των Προφητειών.

- 1) Προφητείαι περί της ελεύσεως του προσδοκώμενου Μεσαίου.

Κεφάλαιον Β.΄

- 1) Ότι ο Ιησούς Χριστός ην Υιός Δαυίδ και Υιός Θεού.
- 2) Προφητείαι περί της φυλής, γένους, οίκου, πατριάς και του τόπου της γεννήσεως του Μεσσία.
- 3) Αι προφητείαι ευρούσαι την έκβασιν εν τω προσώπω του Ι.Χ. μαρτυρούσιν ότι Αυτός έστιν ο επηγγελμένος Λυτρωτής του κόσμου ότι εστί Θεός αληθινός, ότι ελήλυθε και ουδείς έτερος ελεύσεται.

Κεφάλαιον Γ.΄

Προφητείαι αναφερόμενοι προς τους Ιουδαίους λαβούσαι την έκβασιν κατά την πρόρρησιν.

- 1) Προρρήσεις του προφήτου Μωϋσέως.
- 2) Πλήρωσις των ευχών.
- 3) Πλήρωσις των καλών προρρήσεων επί της εποχής των Κριτών.

4) Πλήρωσις των προφητειών επί των βασιλέων.

5) Κατάραι και πλήρωσις αυτών.

6) Προφητεία των λοιπών προφητών των προαναγγειλάντων τοις υίοις Ισραήλ τας μέλλουσας αυτών τύχας.

7) Προφητεία περί της επιστροφής των δύο φυλών, Ιούδα και Βενιαμίν, από της αιχμαλωσίας Βαβυλώνος και απώλεια των δέκα φυλών εν τη αιχμαλωσία.

8) Προφητεία περί της καταστροφής της Ιουδαίας και της κακίας και απιστίας των Ιουδαίων.

9) Προφητεία περί της επιστροφής των εθνών εις Θεόν ζώντα.

Κεφάλαιον Δ.΄

Προφητεία αναφερόμενοι προς τα έθνη τα πλησιόχωρα τα καταπολεμήσαντα και καταθλίψαντα τους υϊούς Ισραήλ.

1) Αι περί της Νινευί προφητεΐαι.

2) Περί του μεγέθους της Νινευί.

3) Περί της καταστροφής της πόλεως Νινευί.

4) Αι περί της Βαβυλώνος προφητεΐαι και πλήρωσις αυτών.

Κεφάλαιον Ε.΄

Περί του αποκαλυφθέντος Θεού εν τη Παλαιά Διαθήκη υπό το όνομα Ιεχωβά, ότι ούτος ην ο Υιός και Λόγος του Θεού Πατρός, ος επ' έσχατων των ημερών λαβών το ανθρώπινον πρόσλημμα, ειργάσατο την σωτηρίαν του ανθρωπίνου γένους.

Κεφάλαιον Στ.΄

Περί της ιδρυθείσης βασιλείας του Θεού επί της γης και ότι αύτη ίδρυται εν τη Αγία του Θεού Εκκλησία.

1) Ότι ο αποκαλυφθείς εν τω κόσμω ίδρυσε διά της Εκκλησίας Αυτού βασιλείαν Ουρανών επί της γης.

2) Ότι ο αποκαλυφθείς Θεός αποκαλύπτεται εν τη Εκκλησία Αυτού και ότι τα Θεία Μυστήρια της Αγίας του Θεού Εκκλησίας μαρτυρούσι την θείαν Αυτού αποκάλυψιν, διότι δι' αυτών απεργάζεται την σωτηρίαν των πιστευόντων εις Αυτόν.

3) Ότι Αυτός εστί το Α και το Ω, η αρχή και το τέλος, ο των όλων Κύριος, ο δίκαιος Κριτής ο μέλλων να αποδώση εκάστω κατά τα έργα αυτού εν τη ημέρα της κρίσεως.

Τέλος

Εν Αθήναις τη 2η Ιουλίου 1900

† ο Πενταπόλεως Νεκτάριος.

Για την αντιγραφή των επιστολών και τον πρόλογο

ΑΝΤΡΗ ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ-ΤΟΦΑΛΙΔΟΥ

Θεολόγος

Πηγή: Άντρης Χατζηκώστα-Τοφαλίδου, Άγνωστες επιστολές του Αγίου Νεκταρίου προς την Ιερά Μονή Βατοπεδίου, Περιοδικόν Ορθόδοξη Μαρτυρία, Έκδοσις Παγκυπρίου Συλλόγου Ορθοδόξου Παραδόσεως «Οι Φίλοι του Αγίου Όρους», Λευκωσία (αριθμός 41, Φθινόπωρο 1993), ISSN 1011 - 1719. vatopedi.gr